

*С.Б. Єгоричева, канд. екон. наук, доц.,
Полтавський університет споживчої кооперації України*

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Побудова ефективної системи інноваційного менеджменту комерційних банків неможлива без з'ясування особливостей їх інноваційної діяльності. Перш за все потрібно зазначити, що банки, на відміну від виробничих компаній, за своєю природою є достатньо консервативними організаціями, що довгий час було основою їх стабільності та довіри клієнтів. Тому перехід до інноваційного типу розвитку означає для банків повну перебудову їх внутрішнього середовища, починаючи від організаційних структур, менталітету працівників та закінчуючи зовнішнім виглядом приміщень.

Необхідно враховувати, що банки не настільки чутливі до системи державного регулювання та ефективності механізмів фінансування інноваційної діяльності, як виробничі структури. Основним інституційним фактором, що впливає на процес розробки та впровадження банківських інновацій, є існуюча у країні система регулювання банківської діяльності. Заборона або законодавче обмеження окремих видів банківської діяльності, жорстка система валютного регулювання, додаткові вимоги до достатності капіталу тощо знижують інноваційну активність банківських установ та впливають на загальну конкурентоспроможність банківської системи.

Особливості є і у сфері захисту банківських інновацій. Банки рідше, ніж інші суб'єкти господарювання, вдаються до реєстрації об'єктів інтелектуальної власності, оскільки багато нововведень не патентоспроможні та старіють раніше, ніж буде отриманий патент. Хоча інтерес фінансових структур до патентування методів ведення бізнесу у цілому зростає, їх можливості обмежуються вимогою патентного законодавства більшості країн щодо наявності "технічного аспекту" нововведення.

Банківські інновації, як правило, являють собою "ноу-хау", що передбачають захист за допомогою комерційної таємниці. Проте, зважаючи на прозорість банківського ринку та активне рекламування самими банками нових продуктів та технологій, інноваційні ідеї дуже швидко стають надбанням конкурентів. Комерційні банки в інноваційній діяльності традиційно активно використовують бенчмаркінг, і це призводить до суттєвого скорочення, порівнюючи з іншими секторами економіки, строків існування інноваційної монополії.

Інноваційний процес у комерційних банках, як правило, не включає таких стадій, як фундаментальні наукові дослідження та дослідно-конструкторські розробки, тому і витрати на них практично відсутні. Виняток становлять технологічні інновації, але і тут дуже часто імпульси до їх впровадження виходять з інших галузей – електроніки, телекомунікацій, розробки програмного забезпечення тощо. Отже, у даній сфері інновацій банки виступають не лідерами, а імітаторами, що використовують сторонні

винаходи для власних потреб. Основними видами витрат банків на стадії розробки нововведень є витрати на збирання, аналіз та відбір інформації, маркетингові дослідження, консалтингове обслуговування, придбання технологій.

Характерною особливістю інноваційного процесу в комерційних банках є взаємообумовленість інновацій, коли, наприклад, впровадження сучасних інформаційних технологій відкриває шлях до створення нових банківських продуктів та технологій обслуговування клієнтів (смайт-картки, cash-менеджмент, call-центри, CRM тощо). Банки часто здійснюють інновації на вимогу клієнтів, перш за все корпоративних, тому основну увагу вони приділяють не стільки новизні продукту, скільки його унікальності для клієнта, підвищенню зручності та привабливості обслуговування. Відповідно до зростання у сучасних умовах соціальної ролі та відповідальності комерційних банків їх інновації набувають все більш соціально орієнтованого характеру.